

## Ιφιγένεια Σδούκου



εξομολογείται η ίδια στην συνέντευξη που ακολουθεί: «...από τις αρχές της αφήγησης», μας

Το έργο ολόκληρο, της Ιφιγένειας Σδούκου, χαρακτηρίζεται από δύο βασικά στοιχεία: τα νήματα και τα μελάνια, τα οποία αφηγούνται ιστορίες πάνω στο ύφασμα και ισορροπούν μεταξύ: ιστορίας και παράδοσης, σύγχρονου μινιμαλισμού, ποίησης και παραμυθιού. Η καλλιτέχνη, ανασύρει στοιχεία από το συνειδητό και το υποσυνείδητο, την ζωή, τον ύπνο και τον θάνατο και τ' αποτυπώνει στα μαξιλάρια και τα φορέματά της, με την δική της προσωπική- εύθραυστη γραφή, ενώ ως σύγχρονη Αριάδνη, ξετυλίγει το νήμα της δικής της μυθιστορίας στο χρόνο, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την γραμμή των προγόνων της. «Πιστεύοντας πως οι δεσμοί μεταξύ υφαντικής, κεντητικής και γραφής είναι έντονοι και στενοί. Ο απόηχος της σχέσης τους, θυμίζει τις απαρχές της αρχαίας αφήγησης», μας

Της Έφης Μιχάλαρου  
Φωτο. Αρχείο Ιφιγένειας Σδούκου

**κα. Σδούκου γνωριστήκαμε με αφορμή το έργο σας και τις πρακτικές που χρησιμοποιείται, όπως το κέντημα και το ράψιμο. Θα θέλατε να μας ξετυλίξετε το νήμα, πως και πότε ξεκινάει αυτή η διαδρομή για σας;**

Πάντα μου άρεσε να πειραματίζομαι με τα υλικά, όμως για αρκετά χρόνια αφιερώθηκα στην ζωγραφική του τελάρου, αν κι εκεί ακόμη συνέχισα να συνδυάζω υλικά και εικονογραφική τεχνική. Οι συνεχείς πειραματισμοί, η αμφιβολία, η μελέτη αλλά πιο πολύ η αγάπη μου με οδήγησε να ασχοληθώ με υλικά που σχετίζονται με τη χειροτεχνία αλλά που στερούνται την πρακτική τους λειτουργία και μετατρέπονται σε έργα που προκύπτουν μέσα από την εκφραστική έρευνα. Η textile art είναι μία από τις πλουσιότερες από άποψη τεχνικής, θεματικής και πολιτιστικής πολυμορφίας, μια χιλιόχρονη τέχνη, με συνεχείς, επαναλαμβανόμενες χειρονομίες και αμετάβλητη εδώ και αιώνες, σχολαστική προσοχή και γυναικεία σοφία. Αισθάνομαι ότι είναι κάτι που δίδαξε μια γυναίκα σε μια άλλη γυναίκα και μεταφέρεται από γενιά σε γενιά. Έτσι, όταν κεντώ και ράβω αισθάνομαι ότι ακολουθώ μια διαγενεακή παράδοση. Αυτό όχι μόνο με συνδέει με τις γυναίκες της οικογένειάς μου, μητέρα, θείες, γιαγιάδες, όλες κεντήστρες, μοδίστρες και υφάντρες, αλλά με συνδέει και με τις προγιαγιάδες που δίδαξαν στις γιαγιάδες μου κι ακόμα πιο παλιά... Για αυτό η embroidery art σημαίνει τη διατήρηση της ιστορίας και της παράδοσης. Μελετώ παραδοσιακές τεχνικές κεντήματος διαφόρων πολιτισμών και εποχών. Αυτό που μου αρέσει στο παραδοσιακό ελληνικό κέντημα είναι οι κανόνες, το ότι πρέπει να δουλέψεις με την παλέτα συγκεκριμένων χρωμάτων, του ρυθμού, της γεωμετρίας και των συμβόλων. Αυτό σε αναγκάζει να είσαι πιο δημιουργικός. Το να μαθαίνω αυτές τις τεχνικές και να τις ανακατεύω με τα έργα μου είναι ένα είδος διασκέδασης. Είναι σαν να αναμιγνύω τις παραδόσεις με την σύγχρονη εποχή, το παρελθόν με το παρόν, κάτι που μου αρέσει.

**Ποια η σημασία των υλικών για σας, αφετηρία, πηγή έμπνευσης ή συνακόλουθο. Τι υποδηλώνουν;**

Η επιλογή απλών, φτηνών, καθημερινών υλικών όπως νήματα, κλωστές, χρησιμοποιημένων υλικών συσκευασίας, ξερά φύλλα, κλαδιά, χαλίκια κ.άλ. αποκτά μια πολιτική σημασία στην καλλιτεχνική έρευνα, την επαγρύπνησή μέσα σε ένα όλο και πιο άυλο κόσμο.

**Σπουδάσατε στην Φλωρεντία, αλλά ζείτε και εργάζεστε στην Λάρισα, από όπου κατάγεστε. “Στην Κατοικία των Θεών” για μένα, με τον Όλυμπο και τα Μετέωρα να στέκουν δίπλα σας, αγέρωχα-καθημερινά. Πόσο σας επηρέασε η Παράδοση και η συλλογική μνήμη, αυτών των δύο ιστορικά**

## **φορτισμένων πόλεων και πως επιτυγχάνεται την ανατροπή μέσα από την αφαίρεση στο έργο σας;**

Η σύνθεση μεταξύ ατομικής και συλλογικής μνήμης, η αξία των μικρών πραγμάτων, στρέφουν την προσοχή όχι μόνο στο αποτέλεσμα της εικαστικής πράξης αλλά και στη δημιουργική διαδικασία και στα χρονικά στάδια αυτής.

Μέσα μου η Φλωρεντία είναι ταυτόχρονα μελαγχολική, μοντέρνα, διφορούμενη, ένας ευτυχισμένος συνδυασμός παρελθόντος και παρόντος. Έζησα στην Φλωρεντία στη δεκαετία του '80. Σαν φοιτήτρια της Academia είχα την ευκαιρία να επισκέπτομαι πολύ τακτικά την πινακοθήκη Uffizi. Μελέτησα με ενθουσιασμό την τέχνη, από την φάση της πρώιμης αναγέννησης, την τέχνη της Maria Lai ως τη γέννηση του ιταλικού νέου κύματος, εκείνα τα χρόνια στη Φλωρεντία, όταν άρχιζε η πορεία του Pitti Trend. Όλα τα παραπάνω μαζί με τα χρώματα του τόπου μου, τις λεπτομέρειες από τις υπέροχες παραδοσιακές θεσσαλικές ενδυμασίες, τα νεολιθικά ειδώλια, τους μύθους των νυμφών και των Κένταυρων, τους θρύλους με τις λάμιες, αποτέλεσαν για μένα τις σύνθετες πηγές τροφοδοσίας θεμάτων, τα επαναλαμβανόμενα μοτίβα στα έργα μου.

## **Τι σημαίνει για σας η επανάληψη, η συγκέντρωση και η σιωπή, πρακτικές που επιτάσσουν το κίνημα, το ράψιμο, η ύφανση, κυρίως όμως η χειρωναξία ως καλλιτεχνικό εργαλείο;**

Αποτελεί ένα είδος αυτοθεραπείας, καθώς οι επαναλαμβανόμενες σιωπηλές, οικίες χειρονομίες στο κίνημα ή την ύφανση, δημιουργούν ένα περιβάλλον διαλογισμού, υφαίνουν ένα κουκούλι, έναν εσωστρεφή χρόνο συγκέντρωσης αλλά και απόσυρσης σε έναν κόσμο αυτάρκειας. Η τέχνη για μένα είναι η εσωτερική μου ανάγκη να εισέλθω σε κατάσταση ενότητας: σε αυτή την κατάσταση μπορώ να επικοινωνήσω με τον κόσμο γύρω μου, η σχέση μου με τα έργα που δημιουργώ είναι πολύ σημαντική γιατί με βοηθά να καταλάβω καλύτερα τον εαυτό μου και τον κόσμο. Τα έργα μου συχνά αντικατοπτρίζουν το παρελθόν: προσπαθώ να καταγράψω το χρόνο για να καταλάβω τα γεγονότα γύρω μου.

## **Δύο αντικείμενα τα οποία μοιάζουν να είναι πολύ οικεία και αγαπημένα σας, είναι τα μαξιλάρια στα οποία κεντάτε στίχους και τα φορέματα που άλλα μοιάζουν με νυφικά και άλλα με νυχτικά. Ποια η σημασία τους και ποιες συνδέσεις-μηνύματα, απορρέουν από τα συγκεκριμένα αντικείμενα;**

Για έμένα τα μαξιλάρια έχουν βαθύ συμβολισμό, είναι ενθύμια μερικών από τις πιο ιδιωτικές και οικείες στιγμές μας. Υπάρχει κάτι βαθύ προσωπικό στην σχέση μας με το μαξιλάρι. Κάθε ένας από εμάς το έχει συνδέσει στην μνήμη του με τις πιο γνήσιες και ευάλωτες στιγμές του, τον ύπνο, την αρρώστια, την μοναξιά ή και το μοίρασμα του με το αγαπημένο πρόσωπο. Το μαξιλάρι έχει «ακούσει» μυστικά, όνειρα και εμπνεύσεις αλλά και έχει ρουφήξει δάκρυα. Περίπου παρόμοιες ιδιότητες αποδίδω και στα νυχτικά.

Τα ποιήματα που κέντησα επάνω στα μαξιλάρια είναι κυρίως της αγαπημένης φίλης μου, ποιήτριας Στέλλας Νταβαρούκα. Ξεκίνησα αυτή την σειρά σε μια πολύ ιδιαίτερη φάση της ζωής μου. Σχεδόν κάθε κεντημένο ποίημα πάνω στο μαξιλάρι συνοδεύεται από ένα κεντημένο επίσης, φόρεμα που τότε είναι γεμάτο αγκάθια, πότε γεμάτες τσέπες, φλέβες και κατακόκκινο αίμα... Τα ποιήματα και τα «φορέματα» που μετουσιώθηκαν σε εικαστικά έργα, απέκτησαν τελικά παρηγορητική δύναμη που επηρέασε θετικά και τις δυο μας. Για έμένα το ρούχο-φόρεμα έχει την δική του σημαίνουσα γλώσσα. Προσφέρεται ως εικαστικό εργαλείο σχολιασμού της συλλογικής και ατομικής λειτουργίας του ρούχου, σαν μέσο κωδικοποίησης και αποκωδικοποίησης των αντιλήψεων της ταυτότητας, της τάξης, του φύλου, κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεμάτων. Το φόρεμα γίνεται μια φανταστική «φωνή» μέσα στην πρακτική της σύγχρονης τέχνης.

Τα φορέματα – νυχτικά που ράβω έχουν συνήθως αφύσικα μεγάλο μήκος είναι προορισμένα να φορεθούν από φανταστικά πλάσματα. Τα ραμμένα επάνω τους λόγια έχουν αναφορά στις φυλακτικές φράσεις που κεντιόταν στα ρούχα των γυναικών της ανατολής. Το νυχτικό της «γοργόνας» έχει επάνω του κεντημένο ποίημα του συζύγου μου Γιώργου Κωστούλη.

## **Νήματα και μελάνια, αυτά είναι τα δύο βασικά υλικά που χρησιμοποιείται, με το λευκό πάντα στο επίκεντρο, σε μικρές ή μεγάλες επιφάνειες υφάσματος ή χαρτιού...**

Τα νήματα και τα μελάνια εγγράφουν σε μικρές και μεγάλες επιφάνειες υφάσματος και χαρτιού εύθραυστους και ονειρικούς κόσμους. Ιστορίες ή και παραμύθια του φύλλου και του νήματος: η Αριάδνη, οι Μοίρες, η Πηνελόπη, η Σφίγγα, οι Σειρήνες, συμβολισμοί της θηλυκότητας, της μητέρας, της ζωής. Δεν πρόκειται ακριβώς για παραστατική τέχνη, δεν είναι όμως και δύσκολο να «διαβάσει» κάποιος αυτές τις ιστορίες, αφηγημένες μέσα από μια τεχνική που ανασύρεται από το παρελθόν, από τον κόσμο των γυναικών κι από μακρινούς πολιτισμούς. Πιστεύοντας πως οι δεσμοί μεταξύ υφαντικής, κεντητικής και γραφής είναι έντονοι και στενοί. Ο απόηχος της σχέσης τους θυμίζει τις απαρχές της αρχαίας αφήγησης.